

УДК 346.91

М.А. Гора, старший викладач
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра цивільно-правових дисциплін
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ОРГАНІВ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

В статті досліджено судову практику розгляду спорів з участю органів Антимонопольного комітету України та застосуванням конкурентного законодавства. Встановлено, що спори з участю органів АМК підвідомчі господарським судам, до якого заявник, відповідач або третя особа може оскаржити як рішення, так і інші акти, видані органами та уповноваженими особами АМК в межах їх компетенції. Суд може визнати оскаржуване рішення АМК недійсним повністю або частково, але не може зобов'язати відповідний орган прийняти нове рішення на користь позивача.

Ключові слова: Антимонопольний комітет України, органи Антимонопольного комітету України, оскарження рішень Антимонопольного комітету, господарський суд України, підвідомчість спорів з участю органів Антимонопольного комітету, конкурентне законодавство, економічна конкуренція, недобросовісна конкуренція, предмет спору, зміст позовних вимог.

Постановка проблеми. Антимонопольний комітет України (далі – АМК) є державним органом із спеціальним статусом, мета діяльності якого – забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель.

Свою діяльність органи АМК здійснюють на підставі законів України «Про Антимонопольний комітет України» [1], «Про захист економічної конкуренції» [2], «Про захист від недобросовісної конкуренції» [3] та ін., керуючись нормами підзаконних нормативних актів, таких як «Правила розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції» (далі – Правила) [4], «Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України» [5] та ін.

Органи АМК наділені широким колом повноважень для виконання ними своїх основних завдань в сфері формування та реалізації конкурентної політики, зокрема, проведення контролю за дотриманням антимонопольного законодавства при здійсненні господарської діяльності суб'єктами господарювання; розгляд звернень суб'єктів господарювання та громадян щодо порушення законодавства про захист економічної конкуренції, розгляд справ про порушення антимонопольного законодавства та ін. За результатами розгляду заяв і справ органи АМК приймають рішення в межах своїх повноважень, надають рекомендації щодо запобігання і припинення порушень, накладають штрафи, застосовують інші санкції у передбачених законом випадках.

Згідно ст. 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції», заявник, відповідач, третя особа мають право оскаржити рішення органів АМК України повністю або частково до господарського суду у двомісячний строк з дня одержання рішення. Цей строк не може бути відновлено [2, ст. 60].

Не зважаючи на таку чітку норму, на практиці й досі виникають непорозуміння при розгляді даної категорії справ, зокрема, стосовно підвідомчості спорів за участю органів АМК, визначення предмету спору, формування позовних вимог та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основою для написання статті стали положення законів та підзаконних актів України «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», інших законів та підзаконних нормативних актів України, Постанови Пленумів та оглядові листи ВГС, ВАС та ВС України, узагальнення судової практики перегляду справ з участю

вання судом касаційної інстанції частини другої статті 4 КАС, а також статті 59 та частини першої статті 60 Закону «Про захист економічної конкуренції», що спричинило ухвалення різними за змістом судових рішень у подібних правовідносинах. На обґрунтування заяви позивач додав копії ухвал Вищого адміністративного суду України від 29 січня і 5 лютого 2015 року (справи №№ К/9991/82105/12, К/9991/64312/12) та копії постанов Вищого господарського суду України від 20 січня, 4 і 18 лютого 2015 року (справи №№ 917/856/13, 922/4053/14, 908/1984/14).

Розглядаючи цю справу, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах і Судової палати у господарських справах Верховного Суду України, вказала на таке: відповідно до статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (далі – Конвенція) кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом. Європейський суд з прав людини у справі «Zand v. Austria» у рішенні від 12 жовтня 1978 року вказав, що словосполучення «встановлений законом» поширюється не лише на правову основу самого існування «суду», але й на дотримання таким судом певних норм, які регулюють його діяльність. Поняття «суд, встановлений законом» у частині першій статті 6 Конвенції передбачає «усю організаційну структуру судів, включно з <...> питаннями, що належать до юрисдикції певних категорій судів <...>». З огляду на це не вважається «судом, встановленим законом» орган, котрий, не маючи юрисдикції, вирішує спір, що підлягає розгляду судом іншої юрисдикції.

На думку колегії суддів, адміністративний суд не є в понятті ст. 6 Конвенції «судом, встановленим законом», оскільки юрисдикція адміністративних судів поширюється на всі публічно-правові спори, крім спорів, для яких законом встановлений інший порядок судового вирішення (ст. 4 КАС), а саме такий інший порядок передбачено, зокрема, частиною першою статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції». «З огляду на зміст наведених норм справи зі спорів про оскарження рішень (розпоряджень) органів АМК підвідомчі господарським судам і підлягають розглядові за правилами Господарського процесуального кодексу України. Це стосується й розгляду справ за позовами органів АМК про стягнення з суб'єктів господарювання сум штрафів та пені у зв'язку з порушенням конкурентного законодавства, оскільки таке стягнення здійснюється саме згідно з рішеннями відповідних органів, прийнятими на підставі приписів названих законів України» [10].

Сподіваємось, така сумісна Постанова двох колегій поставить крапку у багаторічному спорі щодо підвідомчості справ про оскарження рішень органів АМК України.

Господарюючи суб'єкти, з метою захисту своїх інтересів, можуть оскаржити рішення АМК повністю або частково до господарського суду о двомісячний строк з дня одержання рішення, а попереднє рішення – у п'ятнадцятиденний строк з моменту одержання. Суди неодноразово наголошували на тому, що вказані у статтях 47 та 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» строки є присікальними і поновленню не підлягають [11; 12]. Так, Пленум ВГС України зазначив, що господарським судом не можуть братися до уваги доводи особи, стосовно якої прийнято рішення (заявника, відповідача, третьої особи в розумінні ст. 39 Закону України «Про захист економічної конкуренції»), з **приводу незаконності та/або необґрунтованості цього рішення**, якщо такі доводи заявлено після закінчення строків, встановлених частиною другою ст. 47 та частиною першою ст. 60 названого Закону, оскільки дана особа не скористалася своїм правом на оскарження відповідного акта державного органу, а перебіг зазначеного строку виключає можливість перевірки законності та обґрунтованості рішення органу Антимонопольного комітету України [9, п. 21].

2. Предмет спору при оскарженні рішень органів АМК до господарського суду.

У сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції органи АМК мають повноваження розглядати заяви і справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проводити розслідування за цими заявами і справами; приймати передбачені законодавством про захист економічної конкуренції **розпорядження та рішення** за заявами і справами, перевіряти та переглядати рішення у справах, надавати **висновки** щодо кваліфікації дій відповідно до законодавства

- строки оскарження актів органів АМК, встановлені статтями 47 та 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (2 місяці – для оскарження рішення органу АМК, передбачений ст. 60 Закону; 15 днів – для оскарження попереднього рішення на підставі ст. 47 Закону), є присікальними і поновленню не підлягають;
- предметом оскарження може бути не тільки рішення чи розпорядження органу АМК, а й інші акти, видані органами АМК в межах їх повноважень при розгляді заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Такими актами можуть бути офіційно надані рекомендації, листи, відповіді органів АМК, в тому числі, акти державних уповноважених АМК;
- оскаржуючи рішення АМК господарюючі суб'єкти можуть вимагати від суду визнання вказаного рішення недійсним повністю або частково, а вимоги зобов'язати АМУ прийняти нове рішення не підлягають задоволенню.

Список літератури

1. Про Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс] : Закон України від 26.11.1993 № 3659-ХІІ – Електрон. дан. (3 файли). – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3659-12/print1454239773906893> – Назва з екрана.
2. Про захист економічної конкуренції [Електронний ресурс] : Закон України від 11.01.2001 р. – Електрон. дан. (3 файли). – Режим доступу : – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14/print1449170536188443>,
3. Про захист від недобросовісної конкуренції [Електронний ресурс] : Закон України від – 07.06.1996 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : (<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>)
4. Правила розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції [Електронний ресурс] : Розпорядження Антимонопольного комітету України від 19.04.94 №5 – Електрон. дан. (2 файли). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94>
5. Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України [Електронний ресурс] : Розпорядження Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0291-01>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення правового захисту економічної конкуренції [Електронний ресурс] : Закон України від 31.05.2005. № 2596-IV – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2596-15/ed20120601>
7. Кодекс адміністративного судочинства [Електронний ресурс] : Закон України, Кодекс від 06.07.2005 № 2747-IV – Електрон. дан. (11 файлів). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
8. Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 р. №10 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0010600-11>
9. Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України № 15 від 26.12.2011 р. – Електрон. дан. (2 файли). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-11>.
10. Постанова Колегії суддів Судової палати в адміністративних справах і Судової палати у господарських справах Верховного Суду України по справі №818/3383/13-а [Електронний ресурс] : Постанова від 23.06.2015 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS150577.html.
11. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства [Електронний ресурс] : Оглядовий лист ВГС від 22.10.2008 № 01-8/634 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://vgsu.arbitr.gov.ua/news/print/413>.
12. Узагальнення практики перегляду судових рішень у справах за участю Антимонопольного комітету та його територіальних відділень [Електронний ресурс] : Узагальнення від 26.06.2015 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://hra.arbitr.gov.ua/sud5039/183706>.
13. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів [Електронний ресурс] : Роз'яснення Президії Вищого Арбітражного суду України № 02-5/35 від 26.01.2000 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v5_35800-00.
14. Постанова Окружного адміністративний суду АР Крим по справі № №801/10689/13-а [Електронний ресурс] : Національний реєстр судових рішень, Постанова від 17.12.2013 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <https://scourt.org.ua/doc/ACKRde>.
15. Постанова Вищого господарського суду України по справі № 11/290-07 [Електронний ресурс] : Національний реєстр судових рішень, Постанова від 03.06.2008 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1715671>.
16. Постанова Вищого господарського суду України по справі № 12/197(05-5-12/10264-А) [Електронний ресурс] : Національний реєстр судових рішень, Постанова від від 12.02.2008 № 12/197 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1413151>.
17. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV – Електрон. дан. (11 файлів). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

18. Господарський процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України, Кодекс від 06.11.1991 № 1798-ХІІ – Електрон. дан. (6 файлів). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сплати судового збору. [Електронний ресурс] : Закон України від 22 травня 2015 року № 484-VIII – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/484-19/paran51#n51>
20. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства [Електронний ресурс] : Оглядний лист Вищого Господарського суду України від 21.08.07 № 01-8/741 – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_741600-07

Стаття надійшла 25.03. 2016 р.

М.А. Гора, старший преподаватель
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра гражданско-правовых дисциплин
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ОБЖАЛОВАНИЯ РЕШЕНИЙ ОРГАНОВ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМИТЕТА ПО ДЕЛАМ О ЗАЩИТЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ КОНКУРЕНЦИИ

Резюме

В статье исследована судебная практика рассмотрения споров с участием органов Антимонопольного комитета Украины и применением конкурентного законодательства. Установлено, что споры с участием органов АМК подведомственны хозяйственным судам, куда заявитель, ответчик или третье лицо может обжаловать как решения, так и другие акты органов и уполномоченных лиц АМК, изданные в рамках их компетенции. Суд может признать обжалуемое решение АМК недействительным полностью или частично, но не может обязать соответствующий орган принять новое решение в пользу истца.

Ключевые слова: Антимонопольный комитет Украины, органы Антимонопольного комитета Украины, обжалование решений Антимонопольного комитета, хозяйственный суд Украины, подведомственность споров с участием органов Антимонопольного комитета, конкурентное законодательство, экономическая конкуренция, недобросовестная конкуренция, предмет спора, содержание исковых требований.

М.А. Gora, Senior Lecturer
Odessa I.I. Mechnikov National University
the Department of Civil Law Disciplines
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

PROBLEMATIC ISSUES OF APPEALING THE DECISIONS OF THE ANTIMONOPOLY COMMITTEE ORGANS IN THE CASES OF PROTECTION OF ECONOMIC COMPETITION

Summary

The Article considers legal practice of resolving disputes in which the Antimonopoly Committee of Ukraine takes place, and disputes regarding application of the Competition legislation. It is stated that a declarant, defendant or third person may appeal to the Commercial Court of Ukraine a decision as well as any act of organs and authorized persons of the Antimonopoly Committee, issued according to their competence. The Court may recognize the decision invalid fully or partially, but may not oblige the proper organ to accept a new decision.

Key words: Antimonopoly committee, organs of the Antimonopoly committee, appeal of decisions of the Antimonopoly committee, Commercial Court of Ukraine, jurisdiction of disputes with participation of organs of the Antimonopoly committee, competition legislation, economic competition, unfair competition, matter of a dispute, content of a lawsuit.